

LLIBRES

Una solució pendent i una condemna de la impertinència

Setanta-cinc anys després, es reedita l'únic llibre de Francesc Pujols que va tenir èxit, «La solució Cambó», i Rubert de Ventós revisa un dels seus assajos sobre nacionalisme(s)

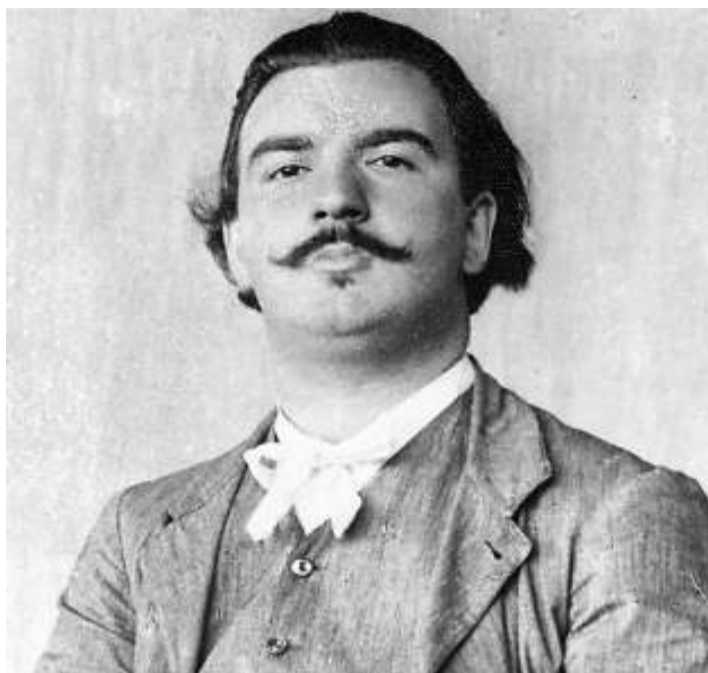
JORDI LLAVINA
● «Us diré que els catalans estan més preparats per governar Espanya que per l'Autonomia de Catalunya.» Això ho va escriure Pujols l'any trenta, i és una de les línies de força d'aquest assaig que es presenta com una autoentrevista. Per la seva banda, Rubert de Ventós argumenta el seu rebuig a la «impertinència» («sigueu impertinents!», declara, una vegada i una altra, el destinatari oponent de les seves «lletres de batalla»): és a dir, a les tesis dels que defensen que ells no pertanyen a cap nació en concret.

► **Un país de filòsofs.** La setmana en què l'incommensurable Mariano ha homologat la situació actual del castellà al nostre país amb la que va patir el català, encara al nostre país, en temps de Franco; la mateixa setmana en què hem sabut que el nostre amic Harold Bloom (Porcel, aquest Premi Catalunya et va sortir rodó!) va proclamar, dissabte, a la Poets House de Nova York, que, si d'ell depengués, declararia ara mateix la independència de Catalunya; aquesta setmana, doncs, els proposo que inverteixin unes quantes hores del seu temps en la lectura de dos llibres il·luminadors sobre la matèria.

Diu el prologuista Enric Vila que aquest llibre de Pujols va ser el que va tenir més èxit perquè no està compost amb aquell estil orgànic —és a dir, feixuc— que va caracteritzar (llistar) altres obres seves. I és un llibre, cal afegir, d'una gran actualitat, en aquest moment presumptament històric d'un «país especialista a dilapidar oportunitats» (Vila dixit).

El filòsof de la Torre de les Hores defensa que, en aquella tercera dècada del segle XX, la Lliga s'hauria de preocupar (i d'ocupar) de governar Espanya, i Acció Catalana s'hauria d'ocupar (i de preocupar) de catalanitzar el país. El somni ibèric hi és present com a punt de partida: no es pot començar la casa per la teulada. Per resoldre els nostres problemes de país, abans cal reformar el país gran. Això Cambó ho va entendre millor que ningú, però també Prat de la Riba —que veia el primer més com una solució per a Espanya que no pas per a Catalunya (¿els sona, això, sobretot als convergents?)

La forma que tria Pujols per exposar aquest seu pensament polític —en què es declara, més d'una vegada i de forma ben convençuda, nacionalista republicà— és la de l'autoentrevista (o, per fer servir el terme a la

Francesc Pujols i Rubert de Ventós, en una imatge d'arxiu. / AGÈNCIES

page en aquell moment, l'(auto)entreviu. Si vols explicar-te bé i a fons, ningú et pot entrevistar millor que tu mateix. I, entremig, dotzenes de perles. Aquelles paraules de Prat de la Riba sobre la «traïció dels líders» —que avui podem aplicar, fil per randa, als nostres líders polítics actuals: fins on arriba la contribució, fins on la dejectió—. Prat el profeta; Cambó l'executor de les profecies d'aquell.

Un dels capítols més controvertits deu ser el que es titula *La dictadura catalana*: «La dictadura bàsica, fonamental, no venia de Castella ni de l'Estat. La dictadura era a cada casa i a cada pis.» Desistint, sobretot, de fer servir la llengua pròpia. Per cert, ¿què se'n deu haver fet, del *soi-disant* imperialisme català?

Sigui com vulgui, els catalans continuem, setanta-cinc anys després, desencanats.

► **El filòsof del país.** Rubert de Ventós és, probablement, el més rigorós teòric actual de la cosa catalana, del problema català o de com carat en vulguem dir. Aquí revisa i actualitza un llibre del 1994, en què es fa un panorama complet dels nacionalismes de signe divers i es defensa amb raons (no només amb sentiments, que d'aquí plora el malalt) el fet de ser nacionalista (català). Ell, justament, que —com Fuster i Bilbeny— no havia mostrat cap predisposició a ser-ho. «Les fronteres no són immutables.» Rubert ensuma l'ambient i detecta totes aquelles veritats immutables que, les últimes dues dècades, han anat caient com castells de cartes. En aquest sentit, resulta interessantíssim el capítol en què analitza al detall l'evolució del concepte d'Estat. L'impertinent torracollons, però, salta una vegada i una altra: ¿però em pots donar raons positives per ser nacionalista (català o el que sigui)? I és aquí on Rubert de Ventós disposa un enfilall d'arguments (filosòfics, de ciència política, econòmica) que altres teòrics de la cosa catalana ni poden aspirar a fer servir. Arguments, o raons, presentats sovint com a paradoxes. Rellevant l'últim capítol, *Entre l'Iraq i l'Estatut*, d'actualitat candent (i de resolució pendent).

► **LA SOLUCIÓ CAMBÓ**

Francesc Pujols. Pròleg d'Enric Vila. L'Esfera dels Llibres. 189 pàgines. Barcelona, 2006. 19 €.

► **TEORIA DE LA SENSIBILITAT NACIONALISTA. FONAMENTALISMES, MINORIES, MIGRACIONS.**

Xavier Rubert de Ventós. Columna. 211 pàgines. Barcelona, 2006. 16 €.

Pere Serafí, de l'Edat Mitjana al Renaixement

JOAN SANTANACH
● Hi ha una certa tendència a veure els períodes històrics com a compartiments estancs. Més enllà, però, de definicions simplificadores, les etiquetes historiogràfiques amaguen realitats inevitablement més complexes. I és que, malgrat que un terme com el d'Edat Mitjana sorgís per definir els llargs i obscurs segles que precediren el Renaixement, la cultura del segle XVI és en bona part producte de la mateixa evolució de la societat baix medieval.

El pintor i poeta Pere Serafí n'és un bon exponent. Era, si hem de fer cas del sobrenom amb què se'l coneixia, «lo Grec», d'origen hel·lènic, i hauria passat part de la seva joventut a Itàlia, com insinua l'empremta que els mestres del Cinquecento deixaren en la seva producció pictòrica.

A partir del 1534 el trobem a Barcelona, on es va casar i, en els anys següents, va rebre nombrosos encàrrecs com a pintor, sobretot de retaules. També va ser aquí on va aparèixer,

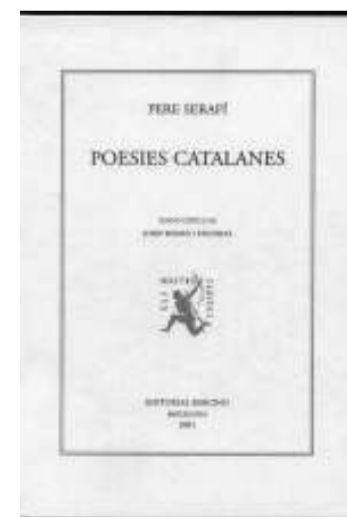
el 1565, dos anys abans de la seva mort, el volum on aplegava la seva poesia en català, majoritàriament amorosa, però on no manca una segona part espiritual.

El llibre, en què els sonets i els madrigals es barregen amb metres d'ascendència medieval, el mostra atent als corrents que arribaven d'Itàlia, amb Petrarca al capdavant, i també de França i de Castella. Ara bé, es tracta d'una poesia que difícilment es podria explicar al marge de la tradició autòctona. I,

encara menys, al marge d'Ausiàs March.

En això Pere Serafí no divergeix d'altres poetes hispans, com per exemple Boscà o el mateix Garcilaso, en els quals la influència del valencià es deixa sentir amb força. Si prenien March com a model, l'Edat Mitjana no els devia semblar tan prescindible com se'ns ha volgut fer creure.

JOAN SANTANACH és professor de literatura catalana medieval de la Universitat de Barcelona

Edició de Josep Romeu, 2001.